

Galerie Ostravan: Filip Nádvorník přemítá nad kultem i úpadkem práce s vidlemi a širočinou v rukách

ostravan.cz, 6. 5. 2020

Devátým hostem Galerie Ostravan je malíř Filip Nádvorník (1995), jehož aktuálním tématem je lidská práce, dělnická i řemeslná. „Momentálně pracuji na diplomantském cyklu, který se zabývá tématem kultu práce a zobrazením pracujícího člověka vůbec,“ vysvětluje letošní diplomant na Fakultě umění Ostravské univerzity. Ještě v osmdesátých letech minulého století byla pro režimní výtvarné umělce oslava práce dokonce povinností.

Ateliér Filipa Nádvorníka s obrazem Dům.

Foto: archiv umělce

Jedním z pilířů komunistického režimu v Československu byl kult práce, který ale především v době normalizace (srpen 1969 až listopad 1989) paradoxně způsoboval až jakýsi odpor. Hrdinou doby se tak stával dělník, který práci nějakým způsobem sabotoval a v pracovní době dělal soukromé fušky či seděl v hospodě. Všeobecný šlendrián sedmdesátých a osmdesátých let tak slovo práce degradoval takřka na nepřátelský výraz. Zvláště v bývalém Severomoravském kraji, jehož obyvatelé museli v té době pracovat nejen během státem vyhlášených pracovních sobot, ale navíc chodili do práce i na takzvané „mamulovky“, což byly mimořádné pracovní soboty vyhlašované krajským komunistickým tajemníkem Miroslavem Mamulou.

Filip Nádvorník: Tesař

Všeobecný odbor k práci z konce minulého režimu si pamatuje i autor tohoto textu (ročník 1967), jenž v té době znal spoustu železničářů, zedníků, závozníků, soustružníků, kulisáků, horníků i dalších manuálních pracovníků. Všechny nesmírně štvalo jejich zaměstnání a jejich oblíbený song zněl: „Ručičky nebojte se, vy makat nebudete.“ Po revoluci v roce 1989 tak bylo nemyslitelné, aby se osvobozené výtvarné umění nějak zabývalo oslavou práce. A bylo nutno počkat, až se zrodí nová výtvarná generace, která nepřijemná téma znova vyzvedne z prachu zapomnění.

Filip Nádvorník se narodil pět let po sametové revoluci, takže hesla typu „socialisticky pracovat, socialisticky žít“ už ho osobně nikterak nezatížila. A tento odstup mu také umožnil až „vědecký výzkum“ fenoménu práce. Do koronavirové Galerie Ostravan malíř „zapůjčil“ obrazy, které jsou součástí jeho letošního diplomantského cyklu. „Nazval jsem ho Vidle a širočina a zabývám se v něm tématem kultu práce a zobrazením pracujícího člověka vůbec,“ vysvětluje.

Filip Nádvorník: Agro

Zatímco v osmdesátých letech se zdálo, že manuální dělnická práce v Ostravě bude věčná stejně jako Sovětský svaz, devadesátky všechno změnilo. Z Ostravy napřed zmizeli horníci a záhy i hutníci Vítkovických železáren, když vyhasly tamní vysoké pece. A dělník se v industriálním městě začal pomalu stávat ohroženým druhem. Aktuálně je to celosvětový trend a Michael Chui z výzkumné větve globálního poradenského kolosu McKinsey nedávno varoval, že polovina světové pracovní síly může být již nyní nahrazena technologiemi. A pomalu se tak i začíná dít.

Nádvorník glosuje kult oslav dělnické dřiny z dob minulých právě v kontextu s aktuálním zánikem mnoha manuálních druhů práce. I s přihlédnutím k možnosti takzvaného nepodmíněného základního příjmu, kdy by lidé mohli dostávat výplatu, aniž by pracovali, přičemž Finsko už tento experiment vyzkoušelo v praxi. „Koncept nepodmíněného příjmu (jako alternativa k sociálnímu státu) se snaží reagovat na obsesi 'hákovat do sedření kůže' a stává se ve společnosti tématem. A pro mě i tvůrčím impulzem,“ říká. Obrazy s budovatelskou tematikou

jsou pak parafrázemi na díla sorely, tedy socialistického realismu. „V mém případě však odideologizované a velmi zesvětštěné.“

Filip Nádvorník: Labor

„Bez lásky dá se žít, / ale horší bez práce je,“ básnil v roce ostravský poeta Leopold Bena. Dnes lze text i otočit, aniž by to znamenalo, že člověk upadne do hmotné bída: „Bez práce se dá žít, ale horší je to bez lásky.“ Obrazy, které Filip Nádvorník poslal do Galerie Ostravan, nechce zatěžovat zbytečným výkladem. Pouze k několika z nich nabídl kusovité vodítko, jako například k dílu s názvem Labora: „Freska na pohyblivé DIY stěně z OSB desky, Parafráze na scholastické 'ora et labora' (modli se a pracuj), v mojí montérkové verzi s reflexní vestou místo vlajky zbývá pouze 'labora!' (pracuj!).“

A co nouzový stav? „Stěžovat si na to, jak mi koronavirus zhatil výstavu nebo omezuje možnost koupit barvy, je dost malicherné, když je všechno vzhůru nohama a někomu jde o život. Nicméně se obávám toho, že v ekonomické krizi, která nevyhnutelně přijde po koruně, lidi nebudou řešit kupování obrazů a zakázkového dřeva, což jsou věci, díky kterým jsem chtěl prakticky existovat,“ uvažuje. „Nechci k pásu, o to jde. Akorát to tak vyjde na dobu ukončení mého studia na fakultě. Zrovna jsem si pronajal velký ateliér a dílnu na Fráni Šrámka a taky si pořídil velkého psa, kterého musím živit. Takže jo, mám trochu obavy.“

Filip Nádvorník: Chlív podle obrazu Podzim P. Brueghela

Práce z diplomantského cyklu se postupně vyvíjely a transformovaly. „Až do jisté formy autoportrétu. Na většině posledních obrazů se vyskytují tesaři a řemeslníci a je zde vidět můj jistý fetiš na nářadí, design montérek a dřevěné spoje. Řeším polaritu mezi výtvarným uměním a řemeslem – prací se dřevem, obojím se zabývám. Umění jako něco velmi nepraktického, bez funkčního využití. Oproti tomu manuální práce je tvorba velmi utilitárních předmětů s jasným využitím.“

Malíř toho času vystavuje ukázky z diplomky i v rámci internetové výstavy Písek ve vzduchu, Duna v PLATO (odkaz ZDE) a na podzim by se mělo jeho dílo objevit na kolektivní expozici Dělník je smrtelný, práce je živá v ostravském Domě umění. To je projekt Nádvorníkovi snad přímo ušitý na míru. „Výstava se pokusí představit slavnou dobu světa práce, přes její degradaci, nezáměr a postupný návrat na výtvarnou scénu. Nebude se jednat o nostalgické představení práce, ale o rehabilitaci tématu,“ informuje o výstavě kurátorka Domu umění Renata Skřebská.

Na portrétní fotografii Filipa Nádvorníka lze v pozadí spatřit rozpracovaný obraz s názvem Bača. „Kam se mi vměstnal můj bílý ovčák, který má ze současné situace radost, protože je kvůli zavřeným hospodám o dost víc venku,“ zakončuje umělec stručný výklad pro kulturní deník Ostravan.cz. Už 11. května se ale otvírají zahradní restaurace a čtrnáct dnů poté i samotné vnitřní prostory ostravských nálevení.

Přečtěte si více z rubriky " Obraz & Slovo ", nebo přejděte na úvodní stranu .

Nejnovější články

Autor: Ivan Mottýl

Zdroj: <https://www.ostravan.cz/63722/galerie-ostravan-filip-nadvornik-premita-nad-kultem-i-upadkem-prace-s-vidlemi-a-sirocinou-v-rukach/>